

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:7

Onder redactie van **Ds K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink**

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's Gravenhage; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hockstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Dr A. Ringnalda, Soerabaja; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dolkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:
Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goez
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6,— per jaar.
Advertentiën: 35 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: De Vrije Universiteit. Over de Paradoxe spanning bij den Christus. III. — Uit de Schrift: Lankmoedig verwachten. (Jac. 5:7, 8) — Kerkelijk leven. Lit. en Kunst: Heléna Swarth, „Avonddaauw". II. — Populair Wetensch. Schetsen: Het Chiliasmus en het Oude Testament. III. — Uit de Historie: Uit de Geschiedenis van de V. U. Vakwetenschap en Praktijk: Iets over luchtschepen. — Perschoonw. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

De Vrije Universiteit.

1880 20 October 1930.

Het gouden jubileum der Vrije Universiteit nadert. En al telt een Academie haar jubilea gewoonlijk bij eeuwen en niet bij een halve eeuw, toch is het, de bijzondere betekenis, die deze Hoogeschool heeft, in aanmerking genomen, wel te begrijpen, dat haar tiende lustrum feestelijk zal worden gevierd.

Zij is uit het geloof geboren. Dat geeft haar een geheel eenige positie in den lande.

Toen in Nederland onder de overheersching van het Liberalisme de Gereformeerde volksgroep als „het niet-denkend deel der natie" door de officiële machthebbers was uitgesloten van de erve der wetenschap, greep Dr A. Kuyper den stouten geloofsmoed, om zijn naam als wetenschappelijk man te wagen, door met „de nachtschool" en al wat verder achterlijk was in de oogen der heele en halve lichtvrienden, zich te vereenigen tot vernieuwing van het Gereformeerde leven op wetenschappelijk terrein.

Reeds aanstonds, bij het begin van zijn optreden, in 1870, had hij het denkbeeld van een Vrije Christelijke Universiteit gepropageerd. Vervolgens had hij ook mannen als Dr G. J. Vos Aza en Dr J. H. Gunning voor dat denkbeeld gewonnen. Een publieke samenspreking tot dat doel werd tegen het einde van 1875 reeds voorbereid. Maar toen mannen als Bronsveld en Van Toorenbergen weigerden aan den oproep gehoor te geven, spatte heel het denkbeeld van een Vrije Christelijke Universiteit, door de gansche orthodoxie in den lande gedragen, als een zeepbel uiteen.

Intusschen werd op 26 April 1876 de vrijmaking van ons Hooger Onderwijs in het „Staatsblad" afgekondigd. Bij deze nieuwe wet was echter de Theologische faculteit in een faculteit voor godsdienstwetenschap veranderd en daardoor beroofd van alles wat de Christelijke godsdienst kenmerkend heeft. De Dogmatiek en de z.g. praktische vakken werden hierdoor van de Universiteiten verbannen. En wel trachtte nu de Synode der Nederlandsch Hervormde Kerk in deze leemte te voorzien door kerkelijke hoogleraren voor het onderwijs in die vakken aan te stellen, maar haar schandelijk partijdige keuze daarbij bewees, dat zij nog minder dan de Staat eerbied had voor de belijgende gemeente.

Met dezen treurigen toestand der theologische wetenschap voor oogen, reikten nu enkele broeders elkaar onder de banier van onze Gereformeerde belijdenis de hand, om onderling van gedachten te wisselen en samen biddend te overwegen, wat er gedaan kon worden tot redding van het heilig beginsel der theologie.

Voor de aanstelling van privaat-docenten voelden zij niets. Immers was naar hun overtuiging de geheele geest van het Hooger Onderwijs zoo doortrokken van de moderne wereld- en levensbeschouwing, en was inzonderheid het onderwijs in de Theologie op enkele uitzonderingen na, zoo geheel in handen van mannen die of vijandig, of vreemd waren aan de Gereformeerde belijdenis, dat zij voor zich in zulk een aanvullingssysteem geen heil konden zien.

Langzamerhand rijpte dan ook bij Dr Kuyper en zijn geestverwanten de overtuiging, dat men niet met eenige geloovige privaat-docenten, ja zelfs niet met een Theologische School kon volstaan, wilde men in Gods kracht de ontkerstening der

natie keeren. En zoo ontstond het plan tot het oprichten van een Universiteit, die vrij van den Staat en vrij van de Kerk, op den grondslag der Gereformeerde beginselen land en volk ten zegen zou zijn.

In 1878 werd een voorlopig comité gevormd en op 5 December van dat jaar werd overgegaan tot de oprichting van de „Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag". Deze vereeniging nu was het, die op 20 October 1880 de Vrije Universiteit te Amsterdam stichtte.

Nadat des avonds tevoren Dr Ph. J. Hoedemaker in de Nieuwe Kerk op den Dam een wijdingsrede had uitgesproken naar aanleiding van de zoo gelukkig gekozen tekstwoorden uit 1 Samuel 13: „En er werd geen smid gevonden in het gansche land Israëls", had op den volgende middag de plechtige opening der School in het koor der Nieuwe Kerk plaats.

Op verzoek van den President-Curator, Dr J. W. Felix, deed nu eerst de President-Directeur, de heer W. Hovy, voorlezing van de benoeming der heeren Dr A. Kuyper, Dr F. L. Rutgers en Dr Ph. J. Hoedemaker tot hoogleraren in de Theologische, van den heer Mr D. P. D. Fabius in de Juridische, en van den heer Dr F. W. Dilloo van Soldin in de Litterarische Faculteit.

Namens een veertigtal geloovigen hooft vervolgde de grijze leerling van Bilderdijk, Jhr Mr Elout van Soeterwoude, als stoffelijk blijk van belangstelling in deze stichting, aan heeren Directeuren der Vereeniging, een stichtingskapitaal aan van een tonne gouds.

Daarna sprak Dr Kuyper, Rector der school voor het eerste studiejaar, de openingsrede uit, getiteld: *Souvereiniteit in eigen kring*, als het stempel, dat deze stichting droeg, in haar nationale betekenis, in haar wetenschappelijk bedoelen en in haar gereformeerd karakter. 'Twas een indrukwekkende plechtigheid. Het flauwe matte licht van een somberen najaarsdag viel door de hooge vensteren der gothieke bogen van de antieke kathedraal. Maar die tint verhoogde den statelijken ernst der eiken koorwanden, waarbinnen het marmeren praalgraf van Michiel de Ruyter herinnerde aan onze nationale worsteling om de vrijheid.

Het hoofddoel van der stad, binnen welke de nieuwe stichting haar tent opsloeg, het „Algemeen Handelsblad", wijdde aan de toehoorders van Dr Kuyper deze regels: „Het was belangrijk, die schare van leden aan te stellen, die het ruim vulden en wier giften deze Hoogeschool oprichten en steunen. Men zou die mannen, die, toen het orgel begon te spelen, onmiddellijk een psalm aanhieven, overal in de wereld gekend hebben als Hollanders. Men zag niet die domme gelaatstreken, welke men den antirevolutionairen op spotprenten toekent, maar vele ernstige, goede, echt-Hollandsche gelaatstreken, met breede bovenlip en vastbesloten mond. De Ruyters graftombe kon licht tot achtergrond dienen van vergaderingen van Nederlanders, die zijn hoogen aard, zijn liefde voor godsdienst en vaderland, zijn trouw aan beginsel minder tot eer verstreken, dan deze vereeniging van ernstige lieden, die voor hun overtuiging en beginsel zoo veel over hebben en die openlijk belijden. Hun beginselen zijn de onze niet, en hun theocratie zullen we steeds bestrijden, maar er is iets zeventiende-eeuwsch in hun pogen en streven, dat ons doet gevoelen in hun midden, dat we onder landgenooten zijn, gemeenschappelijke erfenamen van een heerlijk verleden. Wij brengen daarom Dr Kuyper als rector der Vrije Universiteit „het eersaluut van ons woord", want we bewonderen de geestkracht, die hem en de zijnen tot deze ons onmogelijk toeschijnende poging moed geeft."

Maar wat onmogelijk scheen bij de menschen, bleek mogelijk bij God.

Hij hield deze Stichting in stand; gaf haar een plaats in het hart van ons gereformeerde volk; ontsloot veler beurs voor haar; schonk haar de onderwijskrachten, die zij noodig had, en zond

haar klimmend aantal jonge mannen, die aan haar boven andere academies de voorkeur gaven.

Met het oog op de vele hinderpalen, waarmee de voorstanders eener zoogenoemd liberaler richting den toegang tot de Vrije Universiteit hadden trachten te versperren, kon niet verwacht worden, dat reeds aanstonds in 1880 zich kweekelingen zouden aanmelden. Toch was nog vóór het einde van dat jaar reeds een vijftal academiegangers inschreven, en met hen zijn toen in December de colleges aangevangen.

Ze werden eerst gegeven in de localiteiten der Schotsche Zendingkerk; sinds 1885, wegens het toenemend aantal discipelen, in het eigen Universiteitsgebouw, Keizersgracht 162, waaraan ook een Hospitium ten behoeve van minvermogenende studenten verbonden is. Als Regent daarvan trad op Dr A. H. de Hartog, tevens hoogleraar-titulair. Intusschen was Dr J. Woltjer reeds in 1881 opgetreden als Hoogleraar in de Litterarische Faculteit, en kwam Prof. Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman in 1884 de Juridische Faculteit versterken.

Professor Dilloo evenwel keerde in 1885 tot zijn vroegeren werkkring in het Duitsche vaderland terug, en in 1887 noopte de Doleantie Dr Hoedemaker zijn professoraat neer te leggen. Hij werd opgevolgd door Professor Dr W. Geesink.

Toen in 1889 Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman tot Minister der Kroon geroepen werd, bleef hij aan de Universiteit verbonden als hoogleraar-nonactief, terwijl zijn zoon, Jhr Mr W. H. de Savornin Lohman, zijn plaats kwam vervullen. Zwaar evenwel werd de Juridische Faculteit beproefd door het heengaan van de beide Lohmans wegens principiële verschil (1896).

Nu stond Professor Fabius weer moederziel alleen voor heel de Rechtsgeleerde Faculteit, terwijl de hoogleraar Woltjer jarenlang heel alleen den last van de Litterarische Faculteit torste, zij het dan ook door inspringende professoren bijgestaan.

Straks onderging de kring der hoogleraren echter een aanmerkelijke uitbreiding door de benoeming van Dr H. H. Kuyper (1900), Dr H. Bavinck en P. Biesterveld (1902) in de theologische, Mr A. Anema en Mr P. A. Diepenhorst (1904) in de Juridische, en Dr C. van Gelderen en Dr R. H. Woltjer (1904) in de Litterarische Faculteit.

In 1905 bewerkte Z. Exc. Dr A. Kuyper de vrijmaking van het Hooger Onderwijs, en gaf Hare Majesteit onze Koningin aan de Vrije Universiteit een haar toekomstende plaats in de rij harer zusteren, door haar gelijke rechten toe te kennen als de Rijksuniversiteiten ten aanzien van de doctorale graden in de rechtswetenschap, in de classieke letterkunde, in de Semiotische letterkunde en in de Wijsbegeerte.

Daardoor werd nu een knellende band losgemaakt, die de Vrije Universiteit in haar groei en ontwikkeling tegenhield. Tot dusver toch had zij altijd een gedrukte positie, was zij „een hoogeschool onder het kruis", doordat met haar academischen arbeid niet gerekend werd. Inzonderheid de Juridische Faculteit had dien druk steeds gevoeld, door het feit, dat tal van studenten wel hun studie voltooide aan de Vrije Universiteit, maar promoveerden aan een openbare Hoogeschool. Nu echter haar wetenschappelijke graden civiel effect verkregen, was dit niet meer te duchten, en zoo kwam de effectus civilis aan onze Juridische Faculteit zeer stellig ten goede.

Verder legde de nieuwe Hooger-Onderwijswet aan de Vrije Universiteit de verplichting op, dat binnen 25 jaren een vierde Faculteit bij de drie bestaande gevoegd moest zijn. Van stonde aan werd daarom getracht voor zulk een faculteit een kathedraal te stichten. De benoeming van Dr L. Bouman (1907) tot hoogleraar in de Medische Faculteit was de eerste stap op dezen weg. In verband met dezen leerstoel voor psychiatrie en neurologie werd door de Vereeniging tot Christelijke verzorging van krankzinnigen in 1910 een psychiatrisch-neurologische kliniek geopend aan het Valeriusplein. Daarnaast kon in 1918 door Professor F. J. J. Buytendijk een Physiologisch Laboratorium in gebruik geno-

EMA"-STOFZUIGERS,
Hilversum, worden de
terland op proef geleve
agt prospectus.
raties van gebruikte appar
IR-HAARDENZA
ERNAME AANGEBODEN
and te 's-Gravenhag
k-winkelhuis, met gro
r, huurprijs f 72.50 p. a
ers advies verplicht
Goederen en Gere
en factuurspr
ler No. 49, Bureau v
er brandend vraag-
k van liefde, sexe
huwelijk
ondgedachte: erken-
ig en aanvaarding
a de sexualiteit, van
geslachtsdrift, als
ve Gods.
rijik. Open. Nuchter.
bevooroordeeld.
ig voor realiteit van
t leven. Draait er
t om heen. Ontwikt
moelijkheden niet,
at in op de proble-
m.
nstig. Degelijk. Met
nis van zaken.
jvere liefdes- en
hijdskeethiek. Frisch.
igineel. Interessant.
euwe perspectieven
enend.
trouwd, verloofd of
ijgezel — dit boek
het ge lezen. Het
lpi u. Is van groote
teekenis voor uw
ren.
MAN EN VROUW
P GOD DEN MENSCH
DOOR
A. HERBERT GRAY
ulst verscheen de
e vertaling van
W. L. RUYSS-BARGER
oorwoord van den
den Amsterdam-
arts Dr. C. J. HONIG
i SLECHTS f1.75
NDEN f2.50
erig prospectus
noudsopgaaf en
re inlichtingen
t op aanvraag
toegezonden.
boek, verkrijgb.
MOET REKENEN
EN MET DIT BOEK!
het vandaag nog
KOK KAMPEN
VORST Jr.
ES EN KRUIDENERSW
int, hoek Theresiastr
72379 - 's-Gravenh
- en Weekrekeni
it 5 % korting.
oude naam waarbo
en bediening.
VAN SOELE
Withstr. 3, Amsterd
Telefoon 82901
ingen en transport
baar alle plaats
ncurrerende prij
ler alle garantie.
CHE MELKINRICHT
zerinan - Telefoon
VELP
evert prima
en MELKPRODUCTE
rafie B. KNOPPE
ELIER PARTERRE
kade 155, Amsterd
Telefoon 80356
adres voor vergroot
BESSELINK
venstr. 28 - Van Vostr. 10
AMSTERDAM
SPECIALITEIT
EDEN - PETTEN
ren Mode-Artikelen
Telefoon 20657.